

ТВОРЕННЯ ТЕРМІНІВ СОЦІАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

© Комова М., 2010

У статті висвітлено словотвірні типи суфіксального способу термінотворення у сфері соціальної комунікації. Проаналізовано продуктивність словотвірних типів.

Ключові слова: соціальна комунікація, документ, термінотворення, словотвірний тип, словотвірна модель.

The article deals with model of the terms forming by suffixes in area of social communications. The analysis of the productive word-forming types is given.

Keywords: social communications, document, terms forming, word-forming type, word-forming model.

В історії розвитку й збагачення лексичного складу терміносистеми соціальної комунікації, суміжних сфер використовувалися всі наявні в системі української мови морфемні ресурси (кореневі й афіксальні). На термінологію, як підсистему загальнолітературної мови, поширюється системний характер словотвірної структури мови, що виявляється в способах та принципах творення слів. Н. Клименко зазначає, що «слово, його структура зумовлюється словотворчою системою, тобто вважається, що слово твориться певною сукупністю стосунків його компонентів (кореня, афіксів) і відношенням одного слова — члена словотвірної системи — до іншого слова тієї системи» [1, с. 17].

Структурно-словотвірні особливості термінології різних галузей є предметом лінгвістичних досліджень як в діахронному, так і в синхронному аспектах її вивчення. Так, Д. Якимович-Чапран досліджує розгортання процесів калькування в термінотворенні на матеріалі української мовознавчої термінологіки XVI–XVII ст. Процеси термінотворення на сучасному етапі розглядають: Л. Філюк, що вивчає систему словотвірних типів суфіксального способу, їхню продуктивність та головні чинники функціонування цього способу словотворення; Л. Малевич, Д. Шафран, що аналізують структурні типи багатокomпонентних термінологічних одиниць, способи оптимізації їхньої зовнішньої форми та проблеми кодифікації; Л. Гаращенко, що досліджує словотвірну адаптацію новітніх французьких запозичень в українській термінології.

Предметом наукових досліджень, дискусій є і термінологія журналістики. Так, М. Тимошик аналізує засади термінотворення, а саме доцільність та наукову обґрунтованість запровадження в українській термінології калькованих з іноземних мов термінів і понять. М. Гонтар розглядає семантичний спосіб творення термінів журналістики, Н. Яценко — термінологічну лексику в ЗМІ початку ХХІ ст.

Мета статті — виявлення словотвірних типів суфіксального способу термінотворення, з'ясування їхньої продуктивності, встановлення особливостей семантики національно-іншомовних словотвірних відповідників.

Особливості термінологічного словотворення на відміну від загальномовного полягають у використанні обмеженого набору моделей, які стали цементуючим фактором системної організації термінології; в усвідомленості термінотворення, який дає змогу штучно запроваджувати спеціалізовані словотвірні морфемні типи, які в галузевих терміносистемах є визначниками конкретних значень і виконують класифікаційну функцію; при термінологічному словотворенні вільніше й простіше поєднуються запозичені й національні словотвірні засоби [2, с. 92; 3, с. 57].

Термінологія соціальної комунікації обіймає всі структурні типи термінів: терміни-однослови, терміни-композиції, терміни-словосполуки.

Найпоширенішим способом творення термінів-однословів досліджуваної терміносистеми є *морфологічний словотвір*, що полягає в поєднанні афіксальних морфем з кореневою або похідною частиною слова, основоскладанні та аббревіації. Сміслові значення термінів, утворених морфологічним способом словотвору, виражене переважно мотивувальною основою. Афікси мають узагальнювальне значення, утворюючи загальні моделі однотипних утворень [4, с. 6]. Наприклад, суфікси *-ння*, *-ація*, *-ізація* вказують на процеси формування, використання та зберігання чого-небудь (*систематизація*, *ідентифікація*, *публікація*, *комунікація*, *кодування*, *декодування*).

У системі афіксального словотвору найпродуктивнішим є **суфіксація**. Суфіксальні словотвірні типи термінів-іменників поділяються за характером твірних основ, мотивованих дієсловами, іменниками, прикметниками.

До термінів, мотивованих **дієслівною основою**, належать слова на позначення поняття «**носій процесуальної ознаки**». Вони утворюються за допомогою продуктивної словотвірної моделі **дієслово + суфікси**: *-ач*, *-ник*, *-к(а)*, *-н(я)*, *-ищ(е)*, *-нок*, *-ок*, *-атор*, *-ант (-ент)*, *-ер (ор)*. Найпродуктивнішим з них є словотвірний тип із суфіксом *-ач*. Терміни із цим формантом містять сему «незавершеної дії», яка простежується у твірних основах префіксальних і безпрефіксних дієслів недоконаного виду. Термінами, утвореними за допомогою цього суфікса, називають осіб виконавців певної дії (*читати* — *читач*, *користуватися* — *користувач*, *одержувати* — *одержувач*, *споживати* — *споживач*, *укладати* — *укладач*, *дописувати* — *дописувач*).

За допомогою словотвірної типу основа **дієслова + -ник (-льник)** утворюються віддієслівні деривати зі значеннями: «особа» — виконавець певної дії, названої твірною основою, що вказує на належність до певної професії (*палітурити* — *палітурник*, *ритувати* — *ритовник* (заст.) або «тимчасове заняття особи» (*замовляти* — *замовник*); «предмет», за допомогою якого виконують дію як таку, що позначає назви видань (*довідуватися* — *довідник*, *розмовляти* — *розмовник*, *сповіщати* — *вісник*, *пособити* — *посібник*, *радити* — *порадник*, *співати* — *співаник*, *збирати* — *збірник*, *питати* — *питальник*).

Віддієслівні іменники із суфіксом *-к(а)* утворюються здебільшого від префіксальних дієслів недоконаного виду на позначення «об'єктів» і «наслідків дії» (*виставка*, *вкладка*, *заставка*, *збірка*, *вибірка*, *наклейка*, *довідка*, *позначка*, *обкладинка*, *добірка*, *застібка*). Характерною особливістю суфікса *-к(а)* в процесі творення документознавчо-комунікативних термінів є його граматичне поєднання переважно з українськими твірними основами дієслів, випадки поєднання суфікса *-к(а)* з іншомовними основами є поодинокими: *палітурити* — *палітурка*, *нотувати* — *нотатка*, *інсценізувати* — *інсценівка*.

Однотипність словотвірних моделей притаманна термінам, що утворюють семантико-функціональний* ряд **локативності**, вказуючи на місце здійснення дії за допомогою суфіксів *-ищ(е)*, *-льн(я)*, *-н(я)*. Кожному із цих словотвірних формантів властива семантична спеціалізація: суфікс *-ищ(е)* утворює лексеми на позначення «місця (приміщення), спеціально обладнаного для виконання певної дії» (*сховище*); суфікс *-льн(я)* відтворює локалізацію дії в якому-небудь об'єкті реальної дійсності» (*читальня*, *випозичальня* (заст.)); суфікс *-н(я)* вказує на «заклад, місце виконання дії» (*палітурня*). Зазначені суфікси виявляють граматичну сполучуваність із твірними основами дієслів недоконаного виду: *палітурити* — *палітурня*, *друкувати* — *друкарня*.

На позначення «об'єкта» або «наслідку дії» в УДТ використовуються терміни, утворені за допомогою суфіксів *-нок*, *-ок*: *пакунок*, *дарунок*, *малюнок*, *додаток*, *відбиток*, *список*, *згорток*, *зишток*. Від деяких з наведених термінів утворився ряд похідних, що формують ядро терміносистеми документознавства (*список*, *додаток*), решта перебувають на її периферії. Від дієслова *відбивати* (відтворювати, копіювати) за допомогою суфіксів *-ок*, *-к(а)* утворилися терміни *відбиток*, *відбитка*, останній з яких уживається спорадично.

До непродуктивних словотвірних моделей належать деривати із суфіксами *-ар*, *-тель* (вказують на особу) — *хранитель* (архіву), *друкар*; *-чик* (вказує на предмет, який має певну функцію) — *показчик*; *-ій* (вказує на предмет, який виконує певну процесуальну дію) — *носій* (інформації).

* семантико-функційний — ред.

У творенні документознавчих термінів, крім питомих українських суфіксів, широко використовуються іншомовні суфікси. Так, за допомогою суфікса *-атор* від основ дієслів іншомовного походження утворюються назви на позначення осіб — носіїв активної дії, зокрема їх професійної належності з високим ступенем абстрагованості: *класифікувати* — *класифікатор*, *інформувати* — *інформатор*, *комплектувати* — *комплектатор*. Рідше утворюються терміни на позначення «пристроїв, що виконують дію» (*нумерувати* — *нумератор*, *перфорувати* — *перфоратор*), та «предмета, за допомогою якого здійснюється дія, названа твірною основою дієслова» (*рубрикувати* — *рубрикатор*).

Семантичним еквівалентом суфікса *-атор* є суфікс *-изатор/-изатор*, що вказує на більшу конкретизацію дії. За їх допомогою від дієслів іншомовного походження утворюються терміни на позначення «особи — виконавця певної дії», «професій»: *каталогізувати* — *каталогізатор*; *систематизувати* — *систематизатор*.

До малопродуктивних в УДТ належать словотвірні моделі із суфіксами *-ер (-ор)*, *-ат*, *-ант*, що співвідносяться з дієсловами на *-ува-*: *редагувати* — *редактор*, *гравірувати* — *гравер*, *адресувати* — *адресат*, *адресант*. Слова із суфіксом *-ат* називають: особу, яка є об'єктом дії (*адресат*); документ (*дублікат*, *реферат*); розміри документа (*формат*). Терміни із словотвірним формантом *-ант (-ент)* мають значення «активний носій процесуальної ознаки» — особа, установа: *рецензент*, *депонент*, *адресант*; предмети: *патент*, *документ*.

До віддієслівних терміноутворень можна віднести також терміни, витворені за допомогою суфіксів *-ни(я)*, *-анн(я)*, *-енн(я)*, *-інн(я)*, *-уванн(я)*, *-юванн(я)* із загальним значенням «**опредметнена дія**». Формант *-ни(я)* приєднується до твірних основ дієслів переважно недоконаного виду з суфіксами *-і-*, *-ува-(-юва-)*: *депонувати* — *депонування*, *анотувати* — *анотування*, *поширювати* — *поширення* (інформації), *старіти* — *старіння* (інформації), *штемпелювати* — *штемпелювання*.

Терміни, які позначають дію стосовно осіб (читача, абонента, споживача інформації), можуть вказувати на певний виробничий процес (*обслуговування*, *забезпечення*, *інформування*); конкретну дію (*абонування*, *анкетування*, *обговорення*, *повідомлення*); дію, спричинену психологічними особливостями особи (*зацікавлення*, *уподобання*).

Терміни, що позначають «опредметнену дію стосовно певних об'єктів» із предметним значенням (усіх видів документів, каталогів, карток, графічних символів та абстрактних понять), називають переважно більшість виробничих процесів і утворюють розгалужену систему значень. Вони вказують на конкретну разову дію (*бронювання*, *замовлення*); тривалий виробничий процес (*формування*, *комплектування*, *ведення*, *депонування*).

Безвідносно до поділу за тривалістю процесів терміни із суфіксом *-ни(я)* можуть називати: специфічні виробничі процеси опрацювання первинних документів (*індексування*, *шифрування*, *анотування*, *реферування*); процеси із значенням «переміщення в просторі, тривалості в часі» (*постачання*, *надсилання*, *розповсюдження*, *інкапсулювання*, *оновлення*); дію зі значенням «відтворення, збільшення кількості» (*дублювання*, *копювання*, *тиражування*, *публікування*).

Окремі терміни паралельно вказують як на процес, так і на результат процесу: *збереження* (фонду), *надходження* (літератури), *видання*, *повідомлення* (інформаційне). Значення «предметності» притаманне термінам: *зібрання* (творів), *ділення* (класифікаційне), *тиснення* (золоте).

Суфікс *-ни(я)* приєднується як до українських, так і запозичених основ дієслів: *читання*, *публікування*, *групування*, *експонування*, *дублювання*. Простежується закономірність переважного приєднання суфіксів *-уванн(я)*, *-юванн(я)* до безпрефіксованих дієслів іншомовного походження й префіксованих українських дієслів: *дублювання*, *депонування*, *формування*, *реєстрування*. Виняток становлять окремі терміни: *користування*, *листування*, *опублікування*, *поінформування*.

Словотвірні моделі типу основа дієслова + *-інн(я)*, *-тт(я)* є малопродуктивними: *старіння* (інформації), *вибуття* (з фонду).

Іншомовні суфікси, що передають значення процесу, мають семантичні відтінки: суфікс *-ація* здебільшого передає значення «конкретної дії» (*нумерація*, *реєстрація*); *-изація* — «специфічні виробничі процеси» (*предметизація*, *деталізація*, *систематизація*); *-фікація* — «безпосередній виробничий процес» (*уніфікація*, *ідентифікація*).

Підвищена функційна активність суфікса *-ація* в поєднанні з основами найменувань, які вказують на дію, зумовлює перенесення назви й на предмети, які є об'єктом дії. Серед них можна виділити такі: відомості, документи, їх сукупність (*інформація, публікація, документація*); елементи оформлення книги (*орнаментация, пагінація, ілюстрація, експлікація*). У термінах-іменниках, що вказують на предметність, суфікс *-ація* наявний у прямих запозиченнях з мови-продуцента: *анотація, дисертація*.

Терміни, утворені за допомогою форманта *-ізація (-изация)*, називають дію, властиву більш обмеженому колу галузей діяльності. У документознавстві номінують специфічні виробничі процеси, що об'єднуються в такі тематичні групи: документний фонд (*інвентаризація, нейтралізація, стабілізація* (документа), *амортизація* (фонду)); опрацювання фонду (*систематизація, каталогізація, предметизація, індивідуалізація, деталізація* (рубрик, індексів), *паспортизація* (каталогів), *формалізація* (предметних рубрик)); робота із читачами (*популяризація* (літератури)); застосування технічних засобів (*алгоритмізація* (опрацювання інформації), *автоматизація, мініатюризація* (фонду)).

Суфікс *-фікація* вказує на: безпосередній виробничий процес (*ідентифікація* — встановлення точних відомостей про книгу, рукопис; *уніфікація* (бібліографічного опису)); кінцевий результат дії (*специфікація* — частина зведеного бібліографічного опису, *класифікація* — система понять).

При порівнянні функційних характеристик суфіксів українського та іншомовного походження *-ни(я), -ація, -ізація, -изация* в поєднанні із спільнокореневими іншомовними основами простежується семантична наближеність або ідентичність значень термінів. Це зумовлюється здатністю іншомовних назв позначати дію як тривалий процес і завершену дію. У віддієслівних іменниках із суфіксом *-ни(я)* переважає відтінок тривалості. Ідентичність значень термінів виявляється тоді, коли вони передають значення «тривалості»: *каталогізація* — *каталогізування, систематизація* — *систематизування, інформація* — *інформування, публікація* — *публікування*. Паралельне функціонування спільнокорневих різноморфемних термінів активізувалося. Ці лексеми в терміносистемі перебувають у відношеннях синонімії.

Продуктивною при творенні документознавчих термінів на позначення «носія предметної ознаки» є словотвірні моделі типу: **іменник + суфікси** *-ник, -к(а), -ок, -ств(о), -цтв(о)*.

Терміни, утворені за допомогою суфікса *-ник*, у термінології соціальної комунікації називають: особи за родом діяльності, де твірна основа вказує на об'єкт діяльності (*книжник*); предмети — види видань, де твірна основа вказує на зміст документів (*словник, задачник, зільник, пісенник, травник, цінник*); цільове призначення (*путівник*); періодичність виходу видання в світ (*річник, місячник, тижневик*).

Словотвірний тип із суфіксом *-ар* належить до непродуктивних і вказує: на особу за родом діяльності, де твірна основа називає об'єкт діяльності (*книгар*); на предмет — вид видань (*буквар*).

Поодинокими лексемами з конкретно-предметним значенням є терміни, утворені за допомогою суфікса *-иц(я)*: *крамниця* (книжкова), *глаголиця, кирилиця*.

До складу УДТ входить ряд лексем із словотворчими формантами *-к(а), -ок*, які в загальнолітературній мові містять семи «зменшеності», наприклад: *квиток, листок, дужка, риска*. Відсутність експресивного забарвлення суфікса спричинено десемантизацією похідних і переходом їх до нейтральної лексики. Суфікс перестає сприйматися як показник зменшеності й зберігає лише функцію оформлення назви, функцію показника предметності.

Іншомовні та українські основи, поєднуючись із вказаними словотворчими формантами, продукують назви конкретних предметів (*картка, печатка*), елементів оформлення книги, тексту (*сторінка, віньєтка, стрічка, кінцівка, крапка*); видів документів (*книжка, чернетка, платівка, листівка*); форми роботи (*ярмарок* (книжковий)).

Високою функційною активністю відзначається суфікс *-к(а)*. Його десемантизація виявляється в тому, що терміни сприймаються як назви реальних об'єктів без вказівки на здрібнілість *листівка, картка*. Синонімічна пара *книга-книжка*, втративши семантичне протиставлення за розміром, розвивала самостійні риси при збереженні спільного основного значення. Словник Б. Комарова (1926 р.) містить ремарку, яка визначає сферу використання терміна *книга* для називання «ідеологічного поняття» (напр. «поширення книги на Україні»), а терміна *книжка* — для конкретного предмета [5]. Згідно з державним стандартом України «Видання. Основні види»

сучасний погляд на розмежування семантики цих двох слів полягає у визначенні терміна *книжка* (*книжкове видання*) як більш загального терміна — «видання у вигляді блока скріплених у корінці аркушів друкованого матеріалу будь-якого формату в обкладинці чи оправі». Основи *книг-*, *книж-* використовують для творення простих слів: *книга*, *книгар*, *книжка*, *книжник*, *книжність*, *книжковий*, *книжний*.

Лексема *книга* відрізняється значно вищою частотністю вживання, використовується у творенні термінів за продуктивними моделями (терміни-композиції, терміни-словосполучення), утворює комплекс назв, які містять її як спільну похідну основу: *інвентарна книга*, *адресна книга*, *книга-кодекс*, *книга-поштою*, *книга-сувій*, *книжка-іграшка*, *книжка-картинка*. Із словотвірним компонентом *книга* утворено ціле гніздо термінів-композицій у таких категоріях назв: процес, явище (*книгопоширення*, *книгодрукування*, *книгообмін*, *книговидавництво*, *книговикористання*, *книгоношення*, *книгоопис* (заст.), *книгопостачання*, *книговидавання*, *книговидача*, *книговидання*, *книготоргівля*); особа (*книгознавець*, *книгоноша*, *книголюб*, *книгодавець*, *книговидавець*, *книгопродавець*, *книгоїд* (розм.)); показник (*книгозабезпеченість*, *книговидача*); наукова дисципліна (*книгознавство*); предмет (*книгопідіймач*, *книготримач*); приміщення (*книгосховище*).

Похідні від лексеми *книжка* утворюють складні терміни: *книжково-журнальний* (фонд), *книжково-ілюстративна* (виставка), *книжковий* (виставка, вітрина, знак, полиця, шифр).

Терміни, утворені за допомогою суфікса *-ств(о)*, *-цтв(о)*, указують на заняття особи, назване мотивувальним словом (*авторство*); сукупність осіб (*читацтво*). У 20-ті роки були поширені також інші терміни, утворені за названою моделлю: *читачівство* (наукова дисципліна, що вивчає читача й читання), *книгарство* (книжкова торгівля), які згодом вийшли з активного вжитку й були замінені іншими, наприклад, слово *читачівство* витіснив новий термін *читачознавство*.

Терміни, утворені за допомогою іншомовних суфіксів, часто мають значення збірності й називають переважно конкретні предмети. Вони вказують на невизначену кількість, що сприймається як одне ціле. Наприклад, збірні назви предметів (видань, елементів їх графічного оформлення) із суфіксами: *-іан(а)* — *Шевченкіана*, *Франкіана* (сукупність творів певного автора та літератури про нього); *-ік(а)* — *Україніка* (сукупність книг певної тематики); *-ик(а)* — *орнаментика* (сукупність орнаментальних елементів у документі); *-арій* — *глосарій*, *гербарій*; *-ура* — *література*; *-ація* — *документація*, *орнаментация*, *пагінація*, *інформація*; *-ат* — *аркушат*. Граматична сполучуваність суфікса *-іан-* реалізується тільки із власними назвами, що обмежує його словотвірну активність.

Запозичені терміни, утворені за допомогою суфікса *-ар(-яр)*, називають предмети: *інвентар* (лат. *inventarium* опис), *календар* (лат. *calendarium* букв. боргова записка), *екземпляр* (лат. *exemplar* зразок), *формуляр* (нім. *Formular*), *футляр* (нім. *Futteral*). У документознавчій термінології термін *екземпляр* відтворює два значення: «предмет» — книга і «статистичний показник» — одиниця збереження в документному фонді.

До малопродуктивних словотвірних типів із суфіксами іншомовного походження належать утворення із суфіксом *-арій* (*депозитарій*); *-ика*, *-іка* (*евристика*, *інформатика*, *хроніка*, *графіка*); *-іст* (*аналіст*); *-ат* (*алігат*, *дезидерат*, *плакат*); *-аж* (*стелаж*, *тираж*, *увраж*); *-ал* (*ініціал*, *капітал*, *оригінал*, *журнал*); *-ель* (*штетпель*); *-ет* (*буклет*, *дублет*, *пакет*, *раритет*); *-ив* (*актив*, *курсив*, *масив*, *мотив*); *-изм* (*афоризм*); *-ис* (*екслібрис*); *-иск* (*астериск*); *-ус* (*папірус*, *тезаурус*). Переважно іншомовні словотворчі форманти визначаються як складові компоненти прямих запозичень.

За допомогою словотвірних моделей типу: **прикметник + суфікси** *-ість*, *-от(а)*, *-ин(а)*, *-изн(а)*, *-н-* утворюються терміни на позначення поняття «**абстрактна ознака**», що вказує на певні властивості реальних об'єктів.

У творенні таких термінів позицію домінанти займає суфікс *-ість*. Ці терміни називають абстрактні властивості (*динамічність*, *компактність*, *еквівалентність*); властивості, що визначаються кількісними ознаками (*дублетність*, *примірниковість*, *періодичність*, *повторюваність*); фізико-хімічні властивості (*вогкість*, *еластичність*, *рухомість*); властивості на позначення «психологічних особливостей осіб» (*зацікавленість*, *очитаність*, *поінформованість*, *читальність*); статистичні показники (коефіцієнти) (*відвідуваність*, *обертаність*, *читаність*, *місткість*).

Терміни, що виражають абстрактну ознаку, становлять сполучення твірних основ якісних і відносних прикметників із суфіксом *-ість* (*-ність*): *дискретність, комплектність, раритетність*. Формант *-ість* приєднується як до власномовної, так і до іншомовної твірної основи: *інформативність, доступність*.

Лексеми із загальним словотвірним значенням «абстрактна ознака» мотивуються прикметниками із суфіксами: *-н-* (*дискретний — дискретність, еквівалентний — еквівалентність, комплектний — комплектність*); *-ов-* (*примірниковий — примірниковість, вибірковий — вибірковість*); *-л-* (*стислий — стислість*); *-альн-* (*читальний — читальність*); *-к-* (*місткий — місткість*); *-ичн-* (*-ічн-*) (*періодичний — періодичність, публічний — публічність, стохастичний — стохастичність*).

Лексеми, утворені шляхом приєднання суфіксів *-от(а), -ин(а), -изн(а)* до основ якісних прикметників, самостійно в УДТ не вживаються, а функціують винятково у складі термінів-словосполук: *глибина індексування, глибина комплектування, хронологічна глибина фонду (бібліографічного пошуку); повнота фонду (бібліографічних відомостей, бібліографічного опису, бібліографічного пошуку, каталогу, комплектування фонду, виконання бібліографічного запиту); частота поновлення інформації; новизна інформації*.

Використання однотипних словотвірних моделей для номінації властивостей як родових понять можна проілюструвати на таких прикладах: а) властивості інформації: *єдність із фізичним носієм, дискретність, неперервність, наявність смислу і новизни, цінність, кумулятивність, зростання, повторюваність, багаторазова використовуваність, старіння, розпорошення у джерелах*; б) властивості фонду: *цілісність, відкритість, множинність, динамічність, інформативність, керованість, кумулятивність, стохастичність, гетерогенність, надійність*; в) властивості каталогів: *інформаційність, науковість, доступність, відповідність змісту і побудови каталогів потребам читачів, повнота, багатоаспектність, відтворення фонду, оперативність*.

Можна стверджувати, що в термінології спостерігаємо високий ступінь спеціалізації форманта *-ість* для позначення властивостей, показників. Водночас певні властивості можуть бути номіновані за допомогою формантів *-от(а), -ин(я)* та описової конструкції. Використання описових конструкцій, які здебільшого є дефініцією поняття, свідчать про відсутність точного, однозначного, лаконічного україномовного терміна. Шляхом усунення описових конструкцій термінів на позначення властивостей може бути використання словотвірної моделі із суфіксом *-ість*: від основи англійського терміна *relevance* за допомогою суфікса *-ість* утворено термін *релевантність фонду* (відповідність змісту документів читацькому попиту).

Отже суфіксальний спосіб творення термінів соціальної комунікації є високопродуктивним. Суфікси як словотворчі частини слова, що виникли шляхом абстрагуючої роботи людського мислення, приєднуючись до різних основ, утворюють слова з новим лексичним значенням або ж змінюють форму слова. Словотворчий аналіз української документознавчої термінології свідчить, що суфіксальні словотворчі форманти, які утворюють ці терміни, досить численні. Приєднуючись переважно до іменникових, а також дієслівних, прикметникових основ, вони утворюють слова на позначення різноманітних понять соціальної комунікації.

1. Клименко Н. Ф. Система афіксального словотворення сучасної української мови / Н. Ф. Клименко. — К.: Наук. думка, 1973. — 186 с. 2. Симоненко Л. О. Формування української біологічної термінології / Л. О. Симоненко. — К.: Наук. думка, 1991. — 129 с. 3. Склад і структура термінологічної лексики української мови. — К.: Наук. думка, 1984. — 194 с. 4. Безпояско О. К., Городенська К. Г. Морфеміка української мови / О. К. Безпояско, К. Г. Городенська. — К.: Наук. думка, 1987. — 209 с. 5. Короткий словник бібліотечних термінів // Бібліотечний вісник. — 1995. — № 4. — С. 16–19. 6. Словник української мови: в 11 т. / АН України. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. — К.: Наук. думка. — 1970–1980. 7. Сташко М. В. Російсько-український словник бібліотечно-бібліографічних термінів / [уклад. М. В. Сташко; НТБ ДУ «Львівська політехніка»; наук. ред. Л. М. Полюга]. — Л.: СП «БаК», 1996. — 197 с.